

nov; v drugi polovici se namreč nekako ponavljajo določila prve polovice. Podrobnosti tu ne moremo navajati. Naj zadostuje, da gre za nekakšno pravno zrcalo (Rechtsspiegel), ki je med babilonsko-asirskimi spomeniki novum. Tiče se to zrcalo skoro izključno prava glede žensk, osobito omoženih. Prof. Koschaker primerja to pravo s Hammurabijevim, kar dá delu posebno zanimivost. Ehelolfov prevod, ki obsega 58 paragrafov, je opremljen z bogatim kritičnim aparatom. Pokazuje nam v resnici od Koschakerja poudarjeno dupliciteto določil. V splošnem pa zasnima v prvi vrsti kriminaliste sistematika kazni. Imamo celo vrsto kazni od batinanja preko osakačanja, kastracije, polivanja z raztopljeno smolo do smrtne kazni. Čudno, da način usmrtitve (§ 47 za čarodejstvo) ni naveden. Vsekakor pa je ta spomenik sijajno potrdilo starega pravila, da je prvobitna plast vsakega prava v zgodovinskem pogledu — kazensko pravo.

Dr. M. Dolenc.

Razne vesti.

V Ljubljani, meseca junija 1923.

— (Kronika društva »Pravnika«.) Petdeset let je poteklo, odkar je v veljavi naš kazenskopravdni red. Da proslavi dostojno ta dogodek, je sklicalo društvo na dan 23. maja 1923 sestanek, na katerem se je spominjal najprvo društveni načelnik gd. dr. D. Majaron onih težkih časov, ko je stopil kazenskopravdni red v veljavo. Nasprotniki so očitali vedno Slovencem, da naš jezik ni dovolj razvit in ni sposoben, da se uraduje in razpravlja v njem. Kazenskopravdni red pa je prinesel načelo javnosti in ustnosti; posledica tega je bila, da so se pri razpravah zasliševali obtoženci in priče v slovenskem jeziku, da so zagovorniki pleđirali v našem jeziku. Dokaz o sposobnosti našega jezika je bil doprinesen in nihče je ni mogel več tajiti. To dejstvo je poudarjalo tudi takratno naše časopisje, ki je pozdravilo z velikim veseljem zlasti prve porotne razprave. Zatem je govoril gd. univ. prof. dr. M. Dolenc »Ob petdesetletnici našega kazenskopravnega reda«. Predavanje, sestavljeno strogo znanstveno in efektivno prednašano, je poudarjalo v prvem delu, kak napredek je značil ta zakon napram prejšnjim razmeram, v drugem delu pa se je pečalo največ s poroto, ki jo je tudi uvedel kazenskopravdni red za najtežje, politične in tiskovne delikte. Prav zanimiva so bila izvajanja gđ. govornika iz slovenske pravne zgodovine. Gđ. predavatelj je pokazal, da slovenskemu narodu udejstvovanje lajikov v pravosodju ni tuje. Imelo je že v poznem srednjem veku za »causae minores« ljudska sodišča, ki so se imenovala »veče«, a v vinorodnih krajih »gorske pravde«. Tudi danes ima porota mnogoštevilne pristaše med slovenskim ljudstvom. Na pobudo

pok. preds. Ivana Kavčnika je izvedel leta 1921. s pomočjo državnih pravdnikov (Dominico, dr. Kremžar, dr. Grasselli in dr. Rus) nekakšen plebiscit po slovenskih občinah o vprašanju, ali žele obdržati poroto ali ne. Od 896 občin (brez Prekmurja) se jih je odzvalo 627, torej 69.9%. Za poroto se je izjavilo 564 občin torej 89.9% onih, ki so odgovorile ali 62.9% vseh. Zoper poroto se je izjavilo 62 občin, ali 9.9% oziroma 37.1%. Od avtonomnih mest sta glasovali za poroto Maribor in Ptuj, dočim Ljubljana in Celje nista odgovorili. Gd. predavatelj dr. Dolenc je žel za globoko zamišljeno predavanje od zelo številnega in odličnega poslušalstva obilo zasluženega priznanja.

— (Terminološki odsek) je na sejah dne 24. maja in 7. junija t. l. ustanovil oziroma potrdil naslednje termine (iz kazenskega in upravnega prava):

Akt (Verwaltungs) = čin (upravni)	Notstand = <i>stiska</i>
Anstifter = <i>napeljevalec</i>	Recht auf Gehör = <i>pravica zaslišanja</i>
Arrest strenger = <i>strogi zapor</i>	Rechtsprechung = <i>pravosodje</i>
Begründung = <i>obrazložitev</i>	Rekursverfahren = <i>rekurzno postopanje</i>
Beteiligter = <i>udeleženec</i>	relevant = <i>merodaven</i>
Dolus = <i>hudobni naklep</i>	Sentenz = <i>izrek</i>
dolozen = <i>naklepen</i>	Strafurteil = <i>kazenska sodba</i>
Durchführung = <i>izvedba</i>	Tagsatzung = <i>narok</i>
Einleitung = <i>uvedba</i>	Tat = <i>čin</i>
Erfolg = <i>uspevek</i> (subj.)	Tatbestand = <i>dejanski stan</i>
Ermessen freies = <i>svobodni preudarek</i>	Tatbestandsannahme = <i>ugotovitev dejanskega stanu</i>
Ermittlung des Tatbestandes = <i>ovediti dejanski stan</i>	Tatsache = <i>dejstvo</i>
Ermittlungsverfahren = <i>ovedbeno postopanje</i>	tatsächlich = <i>dejstven, dejanski</i>
Fall = <i>primer</i>	Teilnehmer = <i>udeležnik</i>
Folge = <i>posledica</i> (objekt.)	Umstände mildernde = <i>olajševalne okoliščine</i>
Geldbuße = <i>denarna globa</i>	Urheber = <i>začetnik</i>
Geldstrafe = <i>denarna kazen</i>	Verhandlung = <i>razprava</i>
Geschäft (Amt, Handlung) = <i>opravilo</i>	Kommissionsverh. = <i>komisionalna razprava</i>
Handlung = <i>dejanje</i>	Verletzung der Pflicht = <i>prekršek</i>
Instanzenzug = <i>instančni red</i>	Verletzung des Körpers = <i>telesna poškodba</i>
Justiz = <i>pravosodje</i>	Wirkungsbereich = <i>območje</i> (lokalno)
Konkurrenz = <i>stek</i>	Wirkungskreis = <i>področje</i>
Mangelhaftes Verfahren = <i>nedostatno postopanje, nedostatnost v postopanju</i>	Würdigung = <i>ocena</i>
Mangelhaftigkeit des Verfahrens = <i>nedostatnost postopanja</i>	Zufall = <i>naključje, slučaj</i>
Maßnahme sichernde = <i>očuvalno sredstvo</i> (objekt.), <i>očuvalna odredba</i> (subjekt.)	zufällig = <i>po naključju, naključno, slučajno</i>
Nötigung = <i>silovanje</i>	Zurechenbarkeit = <i>prištevnost</i>
	zurechnen = <i>prištevati</i>
	Zurechnungsfähigkeit = <i>prištevítost</i>

— (K problemu o smrtni kazni.) Na diskusivnem večeru »Pravnika« dne 11. novembra 1922. se je pokazalo, da se tudi slovenski pravniki dele na dvoje skupin, kar se tiče problema smrtne kazni. So načelnj nasprotniki smrtne kazni; so pa drugi, ki smatrajo smrtno kazen za teoretično nedopustno kaznovalno sredstvo, pa mislijo, da se v praksi ne more pogrešati. Absolutnih privrženecv smrtne kazni med Slovenci menda sploh ni! Obe gori navedeni skupini soglašata seveda v tem, da treba uporabo smrtne kazni i v zakonodaji i v praksi utesniti na najnižjo mero. Teden za gori omenjenim predavanjem je ljubljanski odvetnik dr. Celestin Jelenc, pristaš nazora načelne nedopustnosti smrtne kazni, sklical v Mestni dom shod. Mnogobrojno poslušalstvo, ponajveč od socialno-demokratske in komunistične stranke, je lepim in preglednim izvajanjem govornika drja Jelenc a pazljivo sledilo. Žal, da se za tem ni mogla razplesti nikakšna diskusija, v kateri bi pisec teh vrstic prav rad pojasnil načelno stališče kazenskega odseka stalnega zakonodajnega sveta ministrstva pravde glede smrtne kazni. Stvar je namreč dobila lice demonstracije zoper predlog vlade, da se naj smrtna obsodba nad rudarjem Keroševičem izvrši, kj se je sam smrtno poškodoval, ko so mu proglasili sklep, da ni bil pomiloščen, — in policijsko oblastvo ni hotelo, da bi se politične strasti v debatj še bolj razpasle. — Še en pojav iz našega javnega življenja naj registriramo. Dv. sv. Fran Regally je objavil v Času XVII. zv. 2. in 3. poljudno znanstveno razpravo »Smrtna kazen«. Tu podaje zgodovinski pregled, smernice novejše zakonodaje, razlaga, kako se izvršujejo smrtne kazni, kakšno je stališče sedanje zakonodaje. V zadnjem poglavju nam poda svoj nazor glede vprašanja, ali je v našem bodočem kazenskem zakoniku obdržati smrtno kazen, ali ne? Regally spada v drugo od skupin, s kraja navedenih in predlaga, da naj se za sedaj v praksi smrtna kazen uporablja le v četverih primerih: če gre za osebo, ki prestaja dosmrtno robijo, pa stori novo hudodelstvo, katero bi bilo kaznovati sicer z dosmrtno robijo; če gre za stek več hudodelstev, od katerih bi se posamič vsako kaznovalo z dosmrtno robijo; če gre za povrat k hudodelstvu, ki se kaznuje z dosmrtno robijo; če bi šlo za prekodsodno postopanje. — V tej smeri, kakor jo poudarja Regally, se giblje splošno ves pokret okoli problema smrtne kazni. Na Pruskem so na podlagi sodb civilnih sodišč obglavili leta 1917 dvanajst, leta 1918 tri, leta 1919 nobene osebe. Na Bavarskem so še čutili potrebo, da z naredbo od 22. julija 1921 premene način usmrčitve, namreč, da ne strelja več vojaštvo, ampak policija. Zanimivo je, da v češkoslovaški republikli od prevrata pa do 8. januarja 1923 niso nobenega hudodelca usmrtili, 9. januarja t. l. pa je bil v Taboru obešen Ludovik Novak. Oropal je nekoga, pa skrtil del ropa; v nekem svojem pismu se je hvalil, da ga bo že še užival, ko pride iz zapora. Ob priliki te prve izvršitve smrtne kazni je izdala češkoslovaška vladja nekakšen komunike v opravičilo. Tam je navedla, da je bilo leta 1919 petnajst, l. 1920 dvajset, l. 1921 osemintrideset, a v prvi polovici l. 1922 že enaindvajset oseb na smrt obsojenih. Hudodelstva s smrtno kaznijo

se torej strahovito množe. Potem opisuje zločin in zločinsko naravo delin-
l-kventa in konča s stavkom: »Torej je smrtna kazen pri Lu-
doviku Novaku edino sredstvo v zaščito človeške
družbe«. Komaj tri tedne za usmrtitvijo Novaka — je bila v Pragi nova
izvršitev smrtne kazni, zopet je bil rop s smrtjo kazniv delikt. Ta primer
pa je v dnevnem časopisju izval novo polemiko glede celega problema.
(Opozarjam na izvajanje odločnega nasprotnika smrtne kazni drja Gustava
Fuchsa, bivšega sodnika, v Prager Tagblattu od 26. januarja t. l.) Tudi
v Sloveniji smo doživeli v zadnjem času dve izvršitvi smrtne kazni (26.
marca 1923 Lichtenwallner, 25. maja 1923: Rozman, oba v Mariboru. Tudi
pri nas je torej opaziti nekakšen preokret, kajti od prevrata sem do letos ni
bilo izvršitev smrtnih kazni, dasi so bila smrti vredna hudodelstva posebno
skraja po prevratu kar na dnevnem redu vsake porote.

Debata glede smrtne kazni pro in contra pa gre zdaj burneje, zdaj
umirjeneje naprej. Preden se bo dalo vprašanje dokončno rešiti v smislu,
ki je teoretično pravilen, utegne odmrjeti sedajšnja generacija, morda pa
tudi še kaka poznejša.

Dr. M. D.

— (Svetosavska temata za l. 1923/24 na ljubljanski
pravni fakulteti.) Fakultetni svet juridične fakultete je razpisal za
studijsko leto 1923/24 nastopna temata kakor konkurenčne naloge za sveto-
savske nagrade:

1. Iz jugoslovenske pravne zgodovine: Gospodarsko-
pravni položaj cerkvenih ljudi po 20 samostanskih chrysobulah, navedenih
v »spomenici jugoslovenskih zakona« Stojana Novakovića.

2. Iz cerkvenega prava: Jus consuetudinarium v cerkvenem
pravu pred in po kodeksu.

3. Iz državljanskega prava: Vpliv Vidovdanske ustave na
naše državljansko pravo.

4. Iz kazenskega prava: Pomen neznanja kazenskega zakona
za vprašanje krivde in kazni.

5. Iz finančnega prava: Schanzerjev pojem dohodka in novi
predlog zakona o neposrednih davkih.

6. Iz ustavnega prava: Načini ustavne revizije (dogmatično in
pravnoprimerjalno obrazloženo).

Naloge morajo izdelati slušatelji do srede meseca decembra t. l. Na-
grade za to leto znašajo 2400 Din.

